

དྲུག་པར་འཛོལ་ཆེས་པའི་མི

མཐོ་ཡུའུ་ཞི་འི་གསུང་བརྒྱུས་

དམ་ག་དཔུང་དེར་འཇིགས་ལྷན་མེད་པར་མཆུན་ལ་འཇུ་
 ཐབ་པའི་མིང་ལྷོ་པས་ཅིག་ཡོད་པར་བརྟེན་དེས་དཔུ་ཐོ་ཐམས་
 ཅན་གཞོན་ཐབ་པ་ལས་དཔུ་ཐོས་རྒྱར་འདུལ་བ་ཅིག་གཏན་"
 ཅས་ཞེུད་ཐབ་གི་མ་རེད། དཀའ་ཆེ་གས་དང་བལ་ཏུ་བ་ཆེ་
 བའི་གནས་རྒྱལ་ག་འདྲ་ཅིག་ཡིན་ལ་མ་ བརྒྱས་པར་མི་གཅིག་
 རང་བཟུང་ཡོད་ནའང་མི་གཅིག་པོ་དེས་ཐུ་མཐུད་ནས་འཐབ་
 འཇིང་ཞེུད་གི་རེད།

ངས་འཁོད་ཆེག་འདི་འདྲ་ ཅིག་ལ་ཡིད་ མཐུན་ཞེུད་གི་"
 ཡོད། དེ་ནི་“གཅིག་ནས་དཀའ་ལྷན་ལ་མི་ཕྲག་པ་དང་
 གཉིས་ནས་འཆི་རྒྱར་མི་ཕྲག་པ་” ཟེར་བ་དེ་རེད།

ནང་དོན་མདོར་བཅུས

དཔེ་ཆ་འདིའི་ཐོག་དུ་བྱུང་གོ་མི་དཔངས་དང་ལྷངས་དཔག་མི་རྟོང་ཅི་གོང་
དང་དབྱང་གིན་སི། ལའོ་རྩིན་ཙུ་མེད་ཀྱི་ཕྱུན། དབྱང་ལེན་ཉིས་སྟགས་
སྟོ་མཐུན་ཐུའི་བྱས་རྒྱུས་ཡིན། སྟོ་མཐུན་འདི་ཐུག་ལའོ་ཅེ་རྟེན་དཔོངས་
པའི་གས་སྟུང་འོག་ནས་འཆར་ཤོངས་བྱུང་བའི་འཁྱར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་གསར་.....
བརྒྱུད་དཔའ་བོ་ག་སྟག་རེད། ཁོ་ཆོས་ལའོ་བྱུ་ཞི་དང་སྟེ་ཆོགས་རིང་ལྷགས་
གི་མེས་ཀྱལ། ཁྱོད་ཞན་མི་དཔངས་བཅས་ལ་དགའ་ཞེན་ཆད་མེད་མེད་གི་ཡོད་
པ་དང་། མེ་གོ་བཅན་འཁྱལ་པ་དང་དེའི་རྒྱལ་ཁྱི་རལས་ཅད་ལ་འཁོན་འཛིན་
ཆེན་པོ་མེད་གི་ཡོད་པ་རེད། མེ་འགོག་ཁྱོད་རོགས་གི་འཐབ་ཅོད་ཁྱོད་དུ། ཁོ་
ཆོ་ལངས་སྟོགས་བརྟན་ཞིང་དཔའ་ངར་རྒྱལ་ཐོད་ཡིན་པ་དང་། གཅིག་ནས་
དགའ་སྟག་ལ་མི་སྟག་པ་དང་། གཅིག་ནས་འཆི་རྒྱར་མི་སྟག་པའི་གསར་བརྒྱུ་
མཐར་ཕྱིན་པར་བྱེད་པའི་སྟེང་སྟོབས་བསྐྱེད་པ་རེད། ཁོ་ཆོས་དཔའ་བོའི་སྟུང་
བརྟན་འོད་སྟོང་འབར་བ་དེས་ང་ཆོ་སྟོན་དུ་བསྟོད་པར་སྟལ་མ་གཏོང་གི་ཡོད།
ཁོ་ཆོ་ནི་རྟག་པར་འཆོ་གཞེས་པའི་མི་རེད།

དཀར་ཆག

རྟག་པར་འཚོག་ཞེས་པའི་མི	(1)
ཁོང་ནི་ནམ་ཡང་ཞའོ་གོ་ལིན་ཅི་པོའི་ཕེ་ན་ལངས་ཡོད་པ་.....	(26)
རྒྱལ་མྱེ་རིང་ལུགས་གི་འཐབ་འཛིང་པ་ལའོ་ཕྱིན་ཙེ	(46)
བྱ་བ་མཐའ་དག་གསར་བརྗེའི་དོན་དུ་ཡིན་པ་	(62)
དཔའ་བོའི་མཉུན་ན་ལས་ཀ་དཀར་མོ་མེད་པ་	(75)

རྟག་པར་འཆོ་གཞིས་པའི་མི

སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཅང་ཁན་གི་ཞིན་ཟླ་ཞང་ནི། རི་ཆོག་ས་གིས་
མཐའ་བསྐྱར་ཡོད་པའི་ཕྱེ་བ་ཞིག་ཡིན་ཞིང། ཏུས་བཞིར་ས་གཞིལ་བ་
དང་ཚུ་བོ་དྲུང་ས་ཞིང་རི་བོ་མཛོས་པ་ཞིག་རེད། དཔའ་བོ་རྟང་ཅི་གོང་
① བོ་ 1930 ལོའི་ལུགས་རྟིང་གི་ཁྲི 11 པའི་ཆོས་ 20 ཉིན་རི་ཁྲུལ་གི་
ཕྱེ་བ་དེའི་ཞིང་དུ་ལུས་ཞིག་གི་ཁྲིམ་དུ་སྒྲུས་པ་རེད། རྟང་ཅི་གོང་ལོ་བཅུ་ལོན་
པའི་ལོ་དེར་ཁོའི་ཨ་པས་ཞིང་བདག་ལི་ཅི་ཁྲིན་ལ་ཆད་ཡོད་པའི་བུན་ལོག་
འཇམ་མ་ཐུབ་པར། བ་བ་དང་སེམས་ཆོག་པའི་རྒྱུན་གིས་ཆོལ་ས་འདས་
པ་རེད། ལུལ་དུ་ལུས་ཡོད་པའི་རྟང་ཅི་གོང་ཕུ་བུ་ཆོན་ལོ་མ་གཅིག་
ལུས་འབད་འབྱུང་ས་ལུས་ནས་རྟོད་རྟོད་བྱེད་དགོས་བྱུང་བ་རེད། ཨ་མས་
རྟག་བཞུལ་དང་དལ་བ་ཐུང་ས་ནས་ཉིན་མཆན་མེད་པར་ཁྲར་ལེན་བྱེད་གི་
ཡོད་པ་ལ་རྟང་ཅི་གོང་གིས་བཞུས་ནས། ལོ་བཅུ་གཉིས་ཙམ་ལས་ལོན་
མེད་པའི་བྱིས་པ་ཞིག་ཨ་པ་འཆི་རྟག་ལ་གཏོད་མཁན་གི་དབྱ་བོ་ལི་ཅི་ཁྲིན་

① རྟང་ཅི་གོང་——ལུང་གོ་གྲུང་ཁན་ཅང་གི་ཅང་ཡོན། ལུང་གོ་མི་དམངས་དང་
ཁང་ས་དམག་གི་དཔའ་བོ་ཅེ་བུད། ཁྲོལ་ཞན་དམངས་གཙུག་རིང་ལུགས་མི་དམངས་
ཁྲི་མཐུན་གྲུལ་ཁབ་གི་དཔའ་བོ།

ཚང་ལ་སྒྲ་རྟགས་བྱེད་དུ་མི་འགྲོ་ག་མེད་ཐུང་བ་རེད། ཞིང་བདག་ཚང་ལ་
 ཉིན་མོ་བ་ལང་འཚོ་བ་དང་རྩ་འབྲེག་པ་, རྒྱུ་འཁྲུང་བ་སྟགས་བྱས་པ་
 དང་, དགོང་མོ་ཞིང་བདག་མ་ལ་རྩ་འབྲེག་ཐས་འབྲེན་དང་, གཅིན་
 རྩོད་འཕོ་ཞིང་སྒྲག་རྩོད་བཀུས་པ་སྟགས་ལས་ག་ལས་མི་དགོས་བྱ་བ་གཅིག་
 ཁྱད་མེད་པའི་ཐོག་, ཏུས་རྒྱུད་ཐད་རེ་འཛུར་ནའང་ད་ཏུང་རྒྱུད་རེག་
 རྒྱུད་དགོས་པ་རེད། ཉིན་ཞིག་བ་ལང་གིས་ར་སྒྲོར་ནང་ཕྱི་བ་བཏང་བ་
 རེད་, བཅ་མ་ལངས་སྐབས་རྟོང་ཅི་ཤོད་གིས་ཕྱི་བ་མ་རིག་པས་མི་ཅི་ཁྲིན་
 གིས་རྟོང་ཅི་ཤོད་གིན་བ་གཙུག་ཏེ་ཁོ་ལ་ཕྱི་བ་ཐ་དགོས་པར་བཅན་སྒྲུལ་.....
 བྱས། བརྟམ་བཅོས་དེ་འདྲ་ཞིག་རྟོང་ཅི་ཤོད་གིས་ཅིས་ཀྱང་བཟོད་ཐབས་
 མེད་པས་, སེམས་ཐག་བཅད་ནས་རང་བྱིམ་དུ་ལོག་པ་རེད།

རྟོང་ཅི་ཤོད་གིས་ད་ནས་བཟུང་ཞིང་བདག་ཞེ་ནག་དེ་དག་ལ་སྒྲ་རྟ་
 མི་བྱེད་པར་དམ་བཅས་ཏེ་, བྱིམ་དུ་ལོག་པའི་སྤྱི་ཉིན་ནས་བཟུང་རི་
 མགོར་སོང་ཏེ་ནགས་དང་རྩ་འབྲེག་ས་ནས་བཅོངས་པ་དང་, སྐབས་འགར་
 གཞན་ལ་ཁྱུར་པོ་ཁྱུར་ཞིང་, རྩེས་སྒྲ་ད་ཏུང་སྟོས་ལས་རྒྱལ་སྟོབ་གི་ཡོད་
 པ་རེད། ཁོ་ནི་ཉིན་མོ་ཅི་ཙམ་ལ་ནགས་འཁྲུང་བ་ཞིན་བཀྲེས་སྟོགས་གིས་
 གཞིར་ནས་རི་མགོར་བརྒྱལ་སོང་བ་དང་, ཁོ་ནི་མཚན་མོ་ཅི་ཙམ་ལ་རྩོ་
 མཆིག་བསྒྲོར་བ་ཞིན་དེ་ནས་པོར་ནས་འགྲེལ་སོང་བ་ཞེས་སྐབས་རྒྱུ་མ་རེད།
 ཁོ་ནི་ན་ཚེད་ཏེ་ཅང་རྒྱུད་སྐབས་, དཀའ་ལས་དེ་འདྲ་བརྒྱབ་ཀྱང་བྱིམ་གང་
 པོ་གསོ་སྐབས་པ་མ་ཐུང་བ་རེད།

བྱི་ཚོགས་རྟོང་པ་ནི་ཞིང་བདག་མ་རྩ་ཅན་གི་དབང་ལོག་ཡིན་པས་,

རྟོང་ཅི་ཤོད་ནི་ཞིང་བདག་ཁྱི་ཆུ་དེ་རྩ་མཐའ་ལྟར་ ཟུང་ནས་བསྐྱོད་ཀྱང་.....
 ད་ཀྱང་རྩ་ཆུ་ཆུ་ལང་ཡང་མེད་པའི་བརྟམ་བཙུན་ཆད་མེད་པར་ལྷོད་.....
 དགོས་ལྟར་བ་ཤེད། 1949 ལོའི་རྩ་ལོའི་ཉིན་ཞིག་ལ། རྟོང་ཅི་ཤོད་
 གིས་ཕུ་པོ་རྩུང་རྩུང་ཅི་ཕུའུ་ཁྱིང་ནས་རྩུ་འབྲམ་དུ་ག་མིས་འཛིན་གི་ཡོད་.....
 ཏུས། བུ་ཕྱོད་ནས་སྒྲོ་བུར་དུ་ཁྱི་ཆུ་ཞིག་རྩུག་ཡོད་པའི་རྩེས་ལྟ་བུ་ལ་
 ལུའུ་ཙྰ་རྩུ་ཆེར་བ་དེ་ཡོད་པ་ཤེད། ལུའུ་ཙྰ་རྩུ་རྩུག་ཞེས་ལ་“ཁྱི་རྩུ་ཕྱོད་དེ་ལ་
 རྩུ་བ་དང་། དེ་ཞོག་དང་། སོད་དང་།”ཞེས་མཁར་ར་ཆག་པོ་
 བརྒྱུད་པ་ལྟ་བུའི་རྒྱུད་བརྩུབ་པ་དང་། རྟོང་ཅི་ཤོད་གིས་བརྟམ་བཙུན་ལ་
 ཁྱི་ཆུ་དེ་རང་གི་ལོགས་ལྟ་ཐོན་པ་མཐོང་བས། རྩུར་བར་ག་མིས་འཛིན་
 རྩུད་གི་དབྱུག་པ་གཤུགས་པ་ཅམ་གིས་ཁྱི་ཆུ་དེ་རྩུ་ཕྱོག་ནང་དུ་འཕངས་.....
 པའི་ཐོག། ལུའུ་ཙྰ་རྩུ་རྩུག་ཡོད་ནས་ཁྱི་ཆུ་བསང་པ་ཤེད། དེའི་རྩུ་ཕྱོད་
 གིས་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་ཁ་མཆུ་ཞིག་ལྟར་བ་ཤེད། ཡིན་རྩུ་ཞི་
 ཁྱི་དེ་ཅ་གང་ཏུ་ཉི་རྩུ་ཕྱོད་གི་ཁྱི་ཡིན་རྟེན་ས། རན་པ་དེས་ཁྱི་བསང་
 པའི་རྒྱུད་ཆ་ཐོས་མ་ཐག་དུ་རྩུ་ཕྱོད་ཆད་མ་ཁྱིང་ཡོད་ཏེ་བདེན་རྩུ་ཕྱོད་གི་དབྱེ་བ་.....
 འབྱེད་དཔང་མེད་པར་ཁྱི་གསོད་མཁུ་རྟོང་ཅི་ཤོད་ཡིན་པར་སྐྱེད་ལོག་.....
 བཀལ་ཏེ། ཁྱི་རྟོང་ཅི་ཤོད་གི་རྩུ་བ་ལ་བཀྱགས་ནས་བཙན་གཤེད་གིས་
 ཁྱོམ་པ་སྒྲོར་དུ་ཁྱིང་པ་ཤེད། ཉིན་དེའི་དཀོར་མོར་རྟོང་ཅི་ཤོད་གཅིག་ལྟ་
 རི་གཟར་ཞིག་དུ་ཉི་གེར་བསྐྱོད་ཏེ། སེམས་ལ་“འདི་ནི་ཇི་འདྲའི་འཇིག་
 རིན་པོ་ལ་རན་ཞིག་ཤེད་ཅང་། རས་ཁོ་ཆོ་དང་ཕྱོག་པ་ཕྱོམ་ཁྱེད་དགོས།”
 བསམ་མས་ཏེ། ཁྱི་ལ་ལོག་ནས་རྩུ་དེ་ཞིག་ཁྱེད་ཏེ་ཁྱི་ལ་རྩུག་གི་ཡོད་སྐབས་

དེ་ལ་མ་མས་འབྲེལ་དུ་ཁོ་ལ་བྱུང་ནས་“ཁྱོད་མི་རེ་མོ། དེ་འདྲ་བྱས་ན་
ཁྱོད་རང་གིས་ཁོ་ཚམས་དེ་ལྷ་ཡོང་ལྷ་ཡེད་དམ།”ཞེས་བཤད་པ་ཡིད་

[illegible]

1949 ལོའི་ཟླ་ 11 པར་ཡུང་ཅན་ཞེན་བཅོད་ས་འགྲོལ་བྱས་ཞིང་།
ས་དེ་གའི་གོ་མིན་ཉར་གཏོག་གི་ལོག་སྟུང་དཔར་རྒྱ་རྒྱུ་ནས་བསྐྱེལ་བར་བརྟེན་
འཕྲོ་བ་གསར་པའི་འགོ་བཙུགས་པ་རེད། རྟོན་ཅིག་ཞེད་པའི་མ་ཕུན་
ཚོགས་སུ་བྱུགས་ཞིང་དཔར་ས་དཔལ་གྱི་བྱས་ནས་། སྐབས་ཟླ་དཔལ་པོ་ནམས་
དང་སྐབས་དུ་ཅུར་བཙོན་གི་སྐོ་ནས་མེད་མདའ་བསྐྱ་བ་དང་འབྲུ་བྲལ་བསྐྱ་
བ་། འབྲུ་པོ་གསར་ཅི་ཅུང་དུ་གཏོང་བ་། གཏའ་མ་སྐྱིར་སྟུང་བ་། རག་
རྒྱལ་གཙང་དག་དང་བྲལ་གི་གཤེད་མར་རྩོམ་བྱེད་པ་བཅས་ལ་བྱུགས་པ་
རེད། སྐབས་ཅན་ཞིང་དཔལ་ཞིང་གླ་པ་ཚོའི་གཏའ་ལ་ཞོན་མཁན་ཞིང་
བདག་དང་གཉེ་པོ་མ་ཅུང་བ་དེ་ཚོ་ལ་ལ་ཁྲིམ་སྤང་བ་དང་། ལ་ལས་བ་དེན་
དང་ཡིན་བྲལ་བྱས་ནས་མི་མཐོང་ཚད་ལ་ཁ་ལྟག་བཤད་གི་ཡོད་པ་རེད།
བརྟན་བརྟན་ལས་ཞིང་བཙོན་རྒྱ་རྒྱུ་བྱས་ནས་བཀས་བཤོད་རྒྱུ་འཛིན་གི་
བཟུ་གཞིག་དང་གཏའ་གཞོན་གི་རྩ་བ་འབལ་ལ་ཁད་ཡོད་པ་རེད། སྐབས་
དེར་མི་བཙན་རྒྱལ་ཡིང་བྱུགས་གིས་ཁྲའོ་ཞེན་དུ་བཙན་འཛུལ་དཔལ་གྱི་.....
འབྲུག་བསྐྱར་སྟེ། དཔལ་འབྲུག་གི་མེད་ལུང་དེ་ལ་བྱུ་ཅན་གཙང་།

རོའི་འགྲམ་དུ་མཆེད་པ་དང་, རྒྱལ་སྐོར་གཙོ་འཛིན་མའི་གུ་ཁུ་ཞེས་སྐུལ་
 བར་གནང་བར་བརྟེན་, རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་མི་འཛོགས་ཁྲའི་རྒྱལ་གྱི་ལས་
 འགུལ་ཁུར་ཁུར་ཆེན་ཆེན་གྱི་སྒོ་ནས་ལངས་པ་རེད་. མི་བཅོམ་རྒྱལ་ཡིང་
 འུགས་ནི་གོ་མིན་ཉར་ལོག་སྤྱི་ཕྱི་གསལ་གྱི་རྒྱལ་ཆ་ཡིན་པས་, ཡར་
 ལངས་བྱུང་བར་སྤྱད་སྤྱོད་བྱས་ནས་གཉའ་གཞོན་ ཡང་བསྐྱར་ མི་སྤྱོད་བ་.....
 བྱེད་དགོས་ན་, རེས་པར་དུ་ཁྲའི་ཞན་མི་དཔངས་དང་དཔུང་བ་མཉམ་
 གཤིབ་བྱས་ནས་མི་གོ་བཅོམ་འཛུལ་པ་ལམ་པར་རྒྱག་དགོས་པ་དེ་ ཉོང་ཅི་.....
 ཀོང་གིས་ངོས་ཟིན་པར་བརྟེན་, 1951 ལོའི་ཟླ་ 3 བའི་ཆེས་ 12
 ཉིན་, ཉོང་ཅི་ཀོང་གིས་རང་ལུལ་དུ་འགོ་བྱས་ནས་མིང་ཐོ་བཀོད་ཏེ་
 གྲུང་གོ་མི་དཔངས་དང་སྤངས་དཔག་ལ་ཞུགས་པ་རེད་.

ཟླ་ 7 བར་, ཉོང་ཅི་ཀོང་ནི་དང་སྤངས་དཔག་གི་འཐབ་འཛིང་པ་
 རང་པོ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་ཡ་ལུ་ཅང་གཙང་པོ་བཀལ་ནས་སྤྲིག་སོ་.....
 བརྒྱད་པའི་གཡུལ་ངོར་བསྐྱོད་པ་རེད་. ལམ་ཐོག་གུན་དུ་དཔལ་པོའི་ཁྲའི་
 ཞན་མི་དཔངས་ཀྱི་པོ་དང་བྱེད་མེད་, གཞོན་ནུ་བཅས་གིས་གསར་
 བརྗེའི་སྤྱོད་སྤྱོད་འུགས་གི་སྤྱི་དུས་ལ་ཁོལ་བའི་དང་ནས་དཔལ་ཆོལ་ལ་...
 འབད་པ་བྱས་ཏེ་, གཡུལ་ངོར་རྒྱལ་རྒྱལ་ཁྲའི་གི་ཡོད་པ་དང་, ཁོ་ཆོས་
 ཉིན་མཆན་མེད་པར་གྱ་ཉན་གསལ་པའི་ས་དུང་སྤྱོད་པ་དུ་ཟམ་པ་ཞིག་གསོ་
 བྱེད་པ་, བའི་ལ་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་, ཟམ་སྤྱོད་པ་, ཟམ་མ་འཁྱར་བ་བཅས་
 བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད་, ཁོ་ཆོས་མི་གོ་ཞུན་རྒྱལ་ལམ་པར་བྱེད་རྒྱུའི་ཡོད་ཆེས་
 བརྒྱལ་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་, མཆེ་མ་དང་སྤྱོད་སྤྱོད་གང་ཡང་ཡོད་པ་

མ་རེད། དང་ལྷངས་དཔག་མཐོང་ན་ཁོ་ཚོ་ཚང་མ་ཚུར་འདུས་ནས་སྒྲེ་ལེན་
གང་ལེགས་བྱས་པ་རེད། གནས་ཚུལ་དེ་རྒྱམས་མཐོང་བར་བརྟེན། རྟོང་
ཅི་ཤོད་ལ་གྱུང་ཁྲོའི་མི་དཔངས་ནི་མཛེལ་གཙུག་ས་གི་སྐྱུང་སྒྲུབ་དང་ཁྱིམ་.....
གཅིག་གི་བཟའ་མི་ཡིན་པའི་སྐྱུང་བ་ཤར་བ་རེད།

ས་ཐིག་སོ་བརྒྱད་པའི་གཡུལ་ངོར་སླེབས་རྗེས། རྟོང་ཅི་ཤོད་ནི་དཔག་
ཁག་ཅིག་གི་ལེན་བྱུག་པར་མངགས་ནས་འཕྱིན་སྐྱེལ་པ་བྱེད་བཙུག་པ་རེད།

ཁོ་འདི་དེད་བྱར་ཁར། ཁྲོའི་ཁན་མི་དཔངས་དཔག་དང་གྱུང་གི་
མི་དཔངས་དང་ལྷངས་དཔག་གིས་མེ་གོའི་རྒྱུན་རྒྱུ་ལ་ཆམ་པ་བྱས་པ་.....
ཐེངས་ལྔ་བྱས་པར་བརྟེན། དེ་ཚོ་དཔག་གི་དཔོན་གྱུང་བྱུང་བ་དང་ཁྲུབ་
འདོར་ཚྭ་འཕོར་བྱས་ཏེ། ས་ཐིག་སོ་བརྒྱད་པའི་སྐྱོ་སྐྱུག་ས་ཁུ་བསྐྱུང་པ་
རེད། གཡུལ་པམ་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་དེ་སྐྱོབ་ཕྱིར་མེ་གོའི་རྒྱུན་རྒྱུ་
གིས་སྐར་ཡང་དཔོན་དཔག་སྐྱོར་འདྲེན་ཆེན་པོ་བྱས་སོགས། ཚུར་རྒྱལ་སྐར་
ལས་ཆེ་བ་ཞིག་སྐྱོར་རྒྱུའི་དེ་རྟོང་བཅངས་པ་རེད། དང་ལྷངས་དཔག་གི་
འཐབ་འཛིང་པ་ཚོས་དཔག་འབྲུག་མ་བརྒྱབ་ཤོད་གི་ཁོམ་ལོང་དམ་འཛིན་...
བྱས་ནས། ལུར་ལུར་ཆེ་ཆེ་མ་གི་དཔག་སྐྱོར་ལས་འགུལ་ཞིག་དར་སྒྲེལ་
བྱས་པ་རེད། སོ་མ་དཔག་ལ་ཞུགས་པའི་རྟོང་ཅི་ཤོད་གིས་དཔག་སྐྱོར་ལ་
བརྩོན་པ་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་ནི་འཕྱིན་སྐྱེལ་པ་ཞིག་ཡིན་
ནའང་ཡོན་ཏན་གི་རིགས་གང་ཡིན་ཡང་བསྐྱབ་ན་འདོད་གི་ཡོད་པ་རེད།
ཆབ་སྲིད་དང་རིག་གནས་སྐྱོབ་པ་དང་། འཕྱིན་སྐྱེལ་པའི་ལས་བྱ་སྐྱོབ་པ་
བཅས་གིས་ཉ་ལམ་ཉིན་ཉིལ་པོ་ཐེན་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ཁོམ་ལོང་རྒྱུང་

ཅམ་ཡོད་ཅེ་ཁྱིམ་མི་པོས་ནས་ཁོ་ལ་རྟོ་རེན་བྱུང་འཕེན་ཚུ་ལ་དང་ཅི་ཆེད་མེ་
 མདའ་རྒྱག་ཚུ་ལ་སློབ་པོ་གསུམ་གྱིད་དུ་འདུག་གི་ཡོད་པ་རེད། ཆ་དུག་ཏེ་
 ཅད་ཆེ་བའི་ཉིན་ཞིག་། མེན་གྲང་བྱ་བར་བརྟག་དཔུང་བྱེད་དུ་སྐྱོད་ནས་
 བྱིར་ལོག་སྐབས་རྟོད་ཅི་ཞོང་ས་ལ་ཅོག་ཤུར་བསྐྱད་ནས་ལས་ཀ་ཞིག་ ལས་གི་
 ཡོད་པ་མཐོང་ནས་ཉེ་སར་བྱིན་ཏེ་བརྟམས་པ་ན། ཁྱིམ་ལག་བྱིས་གིས་རང་
 གི་མིག་བཀག་ཅིང་ལག་བྱང་གིས་ཆེན་ཅི་ཆེད་མེ་མདའ་ གཏོར་རྒྱིག་བྱས་པ་
 བསམ་མགོ་ལ་རུལ་རྒྱས་བྱུང་ཡོད་པ་མཐོང་བ་རེད། མེན་གྲང་གིས་སྤྱིང་ཉེ་
 བའི་སྒོ་ནས་“ཁོ་རྟོད་། ཉེ་མ་ཆ་མ་འདི་འདྲའི་ནང་ལ་བྱོད་རང་གིས་
 ཉིན་མ་ཆེན་མེད་པར་དམག་སྤྱོད་བྱས་ནས་ཁམས་མི་བདེ་བ་བྱུང་ན་ངེ་
 ལྟར་བྱེད་།”ཅེས་བྲིས་པ་རེད། རྟོད་ཅི་ཞོང་གིས་ཐོས་མ་ཐག་དུ་མེན་
 གྲང་གི་སྐད་ཡིན་པ་གེས་པས་། ལག་བྱིས་མར་སྐྱངས་ནས་དམོད་བཞིན་དུ་
 “དང་སྐྱངས་དམག་ནི་མ་ཆེན་མོ་དམག་འཁྲུག་རྒྱག་པ་ལ་རྟོ་ ཅད་མ་ཁས་པ་
 ཞིང་། མེ་མོ་འི་དགྲ་དམག་གྲང་དེ་ལ་རྟོ་ཅད་སྐྱག་གི་འདུག་ཅེས་གཙོ་
 འཛིན་ཆོས་རྒྱུན་པར་ར་ཆོར་བཤད་གི་ཡོད་པ་རེད། རས་ཉིན་དཀར་མིག་
 བཀག་ནས་གཏོར་རྒྱིག་བྱེད་བྱུང་ན། དེད་བྱིན་མ་ཆེན་མོ་འི་དམག་འཁྲུག་
 ཁྱོད་དུ་ཅི་ཆེད་མེ་མདའ་ལ་སྒྱུར་དེ་བྱུང་ཡང་མེལ་ཐབས་བྱས་ནས་འཐབ་པ་
 འཛིང་ལ་རྒྱལ་ཁ་འཐོབ་པར་ཁག་ཐིག་བྱེད་བྱུང་བ་རེད། མེན་གྲང་
 ལགས་། རས་གཏོར་རྒྱིག་ཐོངས་གཅིག་བྱེད་པ་ལ་བྱོད་གིས་གཟིགས་དང་།
 རྒྱུན་ཆ་ཅི་ཞིག་ཡོད་པ་རེད་། རི་རྩར་བྱས་ན་ད་གཟོད་ཡག་པོ་ཞིག་སློབ་
 བྱུང་བ་རེད་།”ཅེས་བཤད་པ་རེད། མེན་གྲང་གིས་ཡིད་སྤོང་བའི་རང་ནས་

ཁོའི་ཐིག་པ་ཀའ་ནས་གཏོར་སྒྲིག་བྱེད་པར་བརྟམས་ཞིང་། གནད་ཆེ་སར་
 རོགས་ཁྲིད་རེ་བྱེད་རོགས་བྱས། རྟོང་ཅི་གོང་གིས་གཏོར་སྒྲིག་ཐེངས་དུ་
 མར་བྱས་ཏེ་ལག་ཚལ་བྱང་ཚུབ་པར་སྐྱར་ནས་ད་གཟོད་མཚམས་བཞག་པ་
 རེད། ལེན་གྲང་ཡིད་ཆེ་མས་ནས་རྟོང་ཅི་གོང་གི་ཕྱག་པ་ལ་ལག་བསྟེན་
 བརྟམས་ཏེ་“ཡག་པོ་རེད། ཞེ་རྟོང་། བས་རྒྱལ་ལ་ཁྱོད་ལྟ་བུའི་དཀའ་
 རྒྱུད་རྒྱལ་ཁུས་གིས་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་པའི་འཐབ་འཛིང་པ་དགོས་ལམོ་ཏེ་ཅང་
 ཆེ་བ་རེད།”ཅེས་བཤད་པ་རེད། རྟོང་ཅི་གོང་གིས་རང་ལ་གཟེངས་
 བརྟེན་བྱེད་གི་ཡོད་པ་ཐོས་འཕྲལ་། དེ་ལས་སྒྲིག་ཏེ་རོགས་མ་བཤེ་བར་
 འཛེམ་རོགས་བྱེད་བཞིན་“སློབ་ཐུན་གན་རབས་ནམས་དང་བསྐྱར་ན་ད་”
 ཏུ་བར་ཐག་ཏེ་ཅང་རིང་པོ་ཡོད་པ་རེད།”ཅེས་བཤད།

སྦྱོང་བརྟེན་པའི་མཁུག་རྫོང་ཏེ་ལེན་ནང་ནས་འགས་གཏོར་སྦྱོང་བརྟེན་
 གི་འགོ་བཙུགས་པ་རེད། ལེན་བཅའ་སྡོད་བྱེད་སའི་ཉེ་འདབས་གི་ཤི་
 མགོར་“དགྲ་པོའི”བཅའ་རྫོང་ཡོད་ཁུལ་བྱས་ཐོག་འཐབ་འཛིང་པ་རེ་རེ་
 བཞིན་བྱི་ལ་འཐབ་འཐབ་བྱས་ཏེ་ཞེ་མ་རྒྱུར་གི་སྒོ་ནས་“དགྲ་པོའི་མཚོན་
 ལུགས་”གི་འོག་དུ་ས་དབྱིབས་དང་ས་སྒྱིབས་མེད་རྒྱུད་ནས་མཁུན་དུ་”
 བརྟེན་ཏེ་། ཞེར་སྐྱ་ཆེན་པོ་བརྟེན་མར་གྲགས་པ་ཐོས་པ་ན་དུ་བརྟེན་པོ་
 བྱེ་འདམ་དང་བཅས་བར་སྐྱད་དུ་འཁྱར་ཞིང་། “དགྲ་པོའི་བཅའ་རྫོང་”
 རེ་རེ་བཞིན་ནམ་མཁའ་ཡར་བ་རེད།

ཞེར་སྐྱ་ཆེན་པོ་གྲུ་པའི་སྐད་ཅིག་དེ་ཉིད་ལ་། རྟོང་ཅི་གོང་གིས་རང་
 དབང་མེད་པར་རྒྱ་སྒོ་ལག་བསྟེན་འགོ་བཅིས་བྱས་པ་རེད། འཕྲིན་སྒྲིལ་པ་

ཉིད་པ་ཞེས་ཀྱང་གིས་དེ་མཐོང་མ་ཐག་བཅེ་མཚར་བྱས་ནས་ཁོའི་སྐ་མགོར་
མཛུབ་ཤད་ཅིག་བྱས་ནི། “སྐྱག་པ་ཡིན་ནམ།” ཟེར་བར།

“སྐྱག་རྩ་ཅི་ཡོད། ཐེངས་དང་པོར་སྐྱག་པ་རེད།” ཅེས་བཤད།

“ལག་ལེན་བྱེད་ཡོད་དམ།” ཟེར་ནས་ཞེས་ཀྱང་གིས་ཁོ་ལ་བསྐྱལ་མ་
བཏང་བ་ན།

“མི་ཡོད་རྩ་ཅི་ཡོད། ཅེ་འཛོན་ལྟར་རྒྱབ་རྩ་དེ་རེད།” ཟེར།

“འགྲིག་པོ་རེད།” ཅེས་ཞེས་ཀྱང་རར་ལངས་ནས་འགས་སྐྱབ་སྐྱུ་
བྱ་སྟོན་བཞིན་“འགས་གཏོར་བྱེད་པ་ནི་ར་ཚོ་རྒྱུད་དམག་གི་ལག་རྩལ་ཆེན་
པོ་ལྡན་ནང་གི་གཅིག་རེད། ད་ཀྱང་པོའི་བཅེན་རྫོང་གིས་བསྟོད་ལམ་བཀག་
ཆེ། སྐྱུ་སྐྱུ་གཅིག་དེའི་ནང་དུ་བཅུག་ན་མེ་གོའི་གདོན་དམག་འཆི་ལམ་
ལ་བཏང་ནས། ར་ཚོའི་དམག་དཔུང་སྟོན་དུ་སྟོད་པ་ལ་བསྟོད་ལམ་འབྱེད་
པ་རེད། ཞེས་ཉོང་། འཐབ་འཛིང་བྱས་ནས་ལུས་སྟོག་གཏོང་བར་
སྟོད་སྐྱག་གི་མེ་ཡོད།” ཟེར་བར།

ཉོང་ཅི་ཤོད་རར་ལངས་ནས་“སྐྱག་རྩ་ཅི་ཡོད། མི་དམངས་ལ་
དགོས་པ་ཁོ་སྐྱུང་ན་ར་ནི་འཆི་དགོས་ཀྱང་འཐད་པ་ཡིན། ཉུང་སྟོན་ཉུའི་
དང་ཀྱི་ཡེ་མན། ཁེ་ཉུ་ཉུ་ལན་བཅས་ནི་རས་སྟོབ་སྟོབ་བྱེད་སའི་མིག་
དཔེ་རེད” ཅེས་བཤད།

“འགྲིག་པོ་རེད། འཆི་རྒྱུར་སྐྱག་དགོས་དོན་ཅི་ཡང་མེད།”
ལོགས་སུ་འགྲོང་ཡོད་པའི་པན་ཀྱང་ཉིད་པས་ལེམས་བཟང་དོན་ཟབ་གི་སྐོ་
ནས་“ཞེས་ཉོང་། གྱི་རྟ་ཡོན་གིས་ར་ཚོར་ཆབ་སྲིད་སྟོབ་ཁྱིད་བྱས་

དངས་པའི་ ‘མི་མི་གང་ཉུང་གི་འགྲོ་བ་རེད། ཡིན་ནའང་གི་
 བའི་དོན་མྱོང་འདྲ་བ་མ་རེད། མི་དམངས་གི་ཁེ་ཕན་
 གི་དོན་རྒྱ་གི་ན་རི་མོ་ཐའེ་ཐུན་ལས་ཀྱང་མྱོ་བ་རེད། མ་གཞི་
 མིའི་དོན་རྒྱ་དཀའ་ལས་ཐུག་པ་དང་། མི་དམངས་ལ་བཟུ་
 གཞོག་དང་མི་དམངས་ལ་གཉའ་གཞོན་བྱེད་མཁན་གི་དོན་”
 རྒྱ་གི་བ་ནི་བྱ་སྤྱ་ལས་ཀྱང་ཡང་བ་རེད། ’ ཅེས་པའི་མཐོང་ཀླུ་ཞིན་
 གསུང་དེ་ཚོར་རང་གིས་ཡིད་ལ་བརྒྱབ་ཡོད་དམ་ ”ཞེས་བཤད་པ་རེད།

གསུང་ཚོག་འདི་དག་གི་དོན་ལ་རྟོང་ཅི་གོང་གིས་བསམ་གཞིགས་”
 གནད་མྱིན་བྱས་པར་བརྟེན། མི་གཅིག་ཚེ་གསོན་པའི་དགོས་པ་ཆེན་པོ་དེ་
 བེས་ཏེ། ཁོས་“མི——དམངས་གི——ཁེ——ཕན——གི——དོན——རྒྱ——
 གི——ན——རི——མོ——ཐའེ——ཐུན——ལས——ཀྱང——མྱོ——བ——
 རེད། ”ཅེས་ཚོག་འབྲུ་རེ་རེ་བཞིན་ཁེར་བཤད་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

སྐབས་དེར། “ཁའོ་གྲང་། ཁའོ་རྟོང་། འགོ་བརྩམས་པ་
 རེད། ” ཅེས་ཡིག་མཁན་གི་འཛོད་སྐད་གསལ་ཡོད།

སྐད་དེ་མོས་མ་ཐག་ཁོ་གཉིས་ཀ་ལེན་གྲང་གི་ཆེབས་ལ་བརྒྱགས་ན་མ་
 མོ་མོས་འགས་སྐྱོན་བྱམ་བྱེ་བརྒྱབ།

“རྟོང་ཅི་གོང་། ”ཞེས་པ་གོད་འདོམས་པས་ཐོས་པ་ན།

“ལགས། ”ཞེས་ལན་བཏབ་པ་རེད།

“དམིགས་འཕེན་། མཐུན་ཐང་གི་དགྲ་པོ་འེ་མེ་བྱགས་གནད་ཆེས་
 ལ་སྐྱོན་སྐྱོད་ཀྱིས་གིག། ”

ཅེས་བཞོད་འདོམས་པའི་སྐད་གཤམ་མ་ཐག་, རྟོང་ཅི་གོང་གི་ག་སེ་
 ལངས་ནས་སྐད་པ་བསྐྱར་རྟེ་འགས་སྐྱོན་བྱུང་བ་ལྟར་ལ་ནས་ཐེམ་སྐྱར་""
 མདའ་འཕངས་པ་བཞིན་དུ་ཐད་ཀར་“དག་པོའི་བཅན་རྒྱུད་”དུ་བརྒྱགས་
 པ་རེད། ཅང་མ་བརྒྱགས་པར་བཞོད་འདོམས་པས་བརྟ་རྟགས་བཏང་རྟེ་,
 རྒྱུ་བཏར་དག་པོར་མེ་མདའ་འཕེན་པའི་བཀའ་པམས་པ་ན་རྟོང་ཅི་གོང་""
 འབྲལ་དུ་ས་ལ་ཁ་བྱུང་དུ་ཉལ་ནས་“དག་པོའི་ཐེ་བྱགས་”གི་འོག་དུ་བྱར་"
 བས་སྐྱོན་སྐྱོད་བྱེད་པའི་འགོ་བཅའ་ས་པ་རེད། ལེན་གྲང་གིས་ཁོ་བྱར་ཚུལ་
 ལ་བརྟ་བས་མས་རྟེ་རྩེས་སྐྱེགས་ནས་སོང་བ་ན་, རྟོང་ཅི་གོང་ཐེམ་སྐྱར་ཆེ་
 བས་“དག་པོའི་བཅན་རྒྱུད་”དང་ཉེ་བར་སྐྱེད་གི་ཡོད་པ་དང་, ཁོ་བྱར་ཚུལ་
 རྒྱར་ཞིང་ཆད་ལེན་ཡིན་པ་དེ་མཐོང་ནས་ལེན་གྲང་གིས་ཐེམ་ས་ནས་བསྐྱོད་"
 བརྒྱགས་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

བརྟ་ས་བརྟ་ས་ལ་“དག་པོའི་བཅན་རྒྱུད་”དང་སྐྱེས་པ་ལྟ་ ཅེས་ལས་
 མེད་སར་སྐྱེབས་པ་ན་, རྟོང་ཅི་གོང་གི་ག་སེ་ལངས་ནས་གདོང་མཚོངས་
 བྱེད་གྲུབས་བྱས་རྟེ་གོམ་པ་འགའ་ཅེས་མ་གཏོགས་མ་བརྒྱུན་པར་, “སྐྱོད་!”
 ཅེས་ལེན་གྲང་གི་སྐད་དྲག་པོ་ཞིག་བརྒྱབ་པ་ཐོས་བྱུང་།

རྟོང་ཅི་གོང་གིས་འབྲལ་དུ་འགོ་མཚམས་བཅད་མོད་, འོན་ཀྱང་ད་
 རྟོང་ཅི་ཡིན་འདི་ཡིན་གཤམ་མེད་པས་, ལེན་གྲང་ཡར་སོང་ནས་“ཞའོ་
 རྟོང་, བྱོད་རང་གིས་ད་ལྟ་ཅི་ཞིག་བྱེད་གྲུབས་ཡིན་?”ཞེས་དྲིས་པར་

“བཅན་རྒྱུད་འགས་གཏོར་བྱེད་གྲུབས་ཡིན་”ཞེས་བཤད་།

“འོན་དག་པོས་ཅི་ཞིག་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད་?”ཅེས་དྲིས་པ་ན་,

“མེ་ཕྱགས་པ་མྱེད་ བསའ་གོག་ སྐལ་མྱེད་ གི་ཡོད་ པ་ རེད་” ཅེས་……
བཤད་。

“འགྲིག་པོ་རེད་, འོ་ན་ད་ཁྱོད་སྤང་ནས་ ‘ད་ཀྱི་པོ་’ ཡིན་ཁྱལ་ཕྱོས་
དང་, ངས་ཁྱོད་རྒྱུ་གིས་ད་སྡོན་འགས་གཏོར་གི་ལས་འགན་ལག་ལེན་
མྱེད་གི་ཡོད་པ་དེ་ཇི་མ་ཇི་བཞིན་མྱེད་” ཅེས་བཤད་པ་རེད་。

ལེན་ཀྱང་གིས་བཤད་ཆར་མ་ཐག་དུ་འགས་སྐྱེན་སྐྱེན་བཟུང་ནས་
སེལ་ཁ་བྱ་དུ་ཉལ་ཞིང་, རྟོང་ཅི་གོང་ལྷུང་བར་“ད་ཀྱི་པོ་འི་པཅན་རྒྱུ་”
དུ་བརྒྱགས་ནས་སར་བཅད་མ་ཐག་“ཀྱི་མྱིག་ ཕྱོས་——འགོ་ཚེ་མས་!” ཞེས་
ལེན་ཀྱང་གིས་ད་བརྒྱུ་བ་པ་ཐོས་པ་རེད་。

ལེན་ཀྱང་ཡར་ལངས་མ་ཐག་རྟོང་ཅི་གོང་གིས་འཕལ་དུ་“ལེན་ཀྱང་……
ལགས་, ངས་ཏུ་གོ་སོང་!” ཞེས་ཟེར་བཞིན་རྒྱག་ཡོང་བ་རེད་。

ལེན་ཀྱང་གིས་ཤེས་མེད་ཁྱལ་བྱས་ནས་“ཅི་ཞིག་ཏུ་གོ་སོང་བ་ཡིན་?”
ཞེས་དྲིས་པ་ན་,

“ད་སྡོན་ངས་མ་དུ་མ་ཕྱོགས་ནས་འགས་གཏོར་མྱེད་ཀྱི་བས་བྱས་པ་དེ་
འགྲིག་ཡོད་པ་མ་རེད་, དེ་ལྟར་བྱས་ན་ད་ཀྱི་པོ་འི་མེ་ཕྱགས་གིས་གསོད་
མས་མྱེད་སྐྱོ་མོ་ཡིན་པས་, གཞོགས་གཉིས་ནས་ད་ཀྱི་པོ་འི་མེ་ཕྱགས་ལ་
བཤོལ་རྟེ་འགས་གཏོར་མྱེད་དཀོས་པ་རེད་。” ཅེས་རྟོང་ཅི་གོང་འཇུབ་ཆ་
ལངས་ནས་བཤད་པ་རེད་。

ལེན་ཀྱང་ཡིད་ཆེ་མས་ནས་“ཡག་པོ་རེད་, འཁྲེ་རྟོང་, སྡོན་ཆ་
ཤེས་སྐྱུ་བ་པ་དེ་ཏུ་ཅང་ཡག་པོ་རེད་。 འགས་གཏོར་ཆེན་པོ་མྱེད་དུས་

འགས་གཉིས་གི་བསྐྱོད་ལམ་ཅིས་ཀྱང་ལེགས་པོར་འདེམས་དགོས། འཐབ་
འཛིང་གི་ལས་འགན་རྒྱུ་དུས་སྐབས་བརྒྱུན་གང་མཐུན་བྱེད་དགོས། ད་ལྟ་
བོ་ནི་ཞི་རོ་ཞིག་ཟིན་ཞིང་། གཏུག་རྩལ་དང་གཡོ་སྤུ་ཆེ་བའི་སྤྱང་གུའི་རྩུ་
ཞིག་རེད། ང་ཚོས་བསམ་པ་སློ་རིག་པ་བཀོལ་ན་གཞི་ནས་ད་ལྟ་བོ་ཆར་
གཙོད་བྱེད་ཐུབ་རྒྱུ་རེད། འཐབ་འཛིང་བྱེད་ཆེསླེང་སྒོ་བས་ཡོད་དགོས་
པར་མ་ཟད་། རྒྱ་རིག་གྱུང་ཡོད་དགོས་པ་ཡིན་པ་དེ་སེམས་ལ་བྱུང་སྟེ།
ཅེས་བཤད་པ་རེད།

“ལགས།”གཙོ་འཛིན་གི་སྐད་ཆ་དེ་ནས་མཚམས་ཆོག་འབྱུང་ལྟར་བཞིན་
དུ་རྟོང་ཅི་གོང་གི་སེམས་ལ་བབས་པ་རེད།

མཐོ་ཅོ་རྩུང་དགོངས་པས་གསོ་སྦྱོང་དང་ཉེ་དང་གིས་སྦྱེད་སྤྱོད་བྱས་པའི་
འོག་དུ། རྟོང་ཅི་གོང་ཡར་ཐོན་ཏེ་ཅང་མཚུགས་པོ་བྱུང་ཏེ། དམག་ལ་
ཞུགས་ནས་རྒྱ་བཀའ་ཙམ་ལས་མ་སོང་བར་། ཞིང་པ་ན་རྩུང་ཞིག་ལས་
ན་ཆོད་གཞིན་ཞིང་དཔལ་དར་དང་སྤྱང་གྱུང་འཛོམས་པའི་གསར་བཟའི་
འཐབ་འཛིང་པ་ཞིག་དུ་སྤྱར་པ་རེད།

1952 ལོའི་རྒྱ 4 པར་། རྟོང་ཅི་གོང་ཡོད་སའི་ལེན་རྩུག་པས་
མིང་མེད་པའི་མཐོ་སྐང་ཞིག་སྤྱང་བའི་འགན་ཁུར་དང་དུ་སྤྱངས་ཞིང་།
མིང་མེད་མཐོ་སྐང་དེ་ནི་རྩུང་གན་ལེན་རི་ཁྲལ་གི་རང་དམག་གི་གཞུང་སའི་
སྐུ་པ་མཐུན་པ་ཞིག་རེད།

ཉིན་ཞིག་གི་ཞོགས་པར་། ལེན་རྩུག་པའི་གཞུང་སར་ད་ལྟ་བོ་སྐུ་